

Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний інститут

Кафедра теорії та історії педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« 04 » 10 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Професійно-педагогічна культура (інтегрована)

Змістовий модуль I «Тренінг професійного становлення»

Змістовий модуль II «Професійна етика»

Змістовий модуль III «Педагогічна майстерність»

для студентів

спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

освітнього рівня другого (магістерського)

освітньої програми 011.00.02 Педагогіка середньої освіти

Київ – 2021

Розробники:

Хоружа Людмила Леонідівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка
Желанова Вікторія Вячеславівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка
Леонтєва Інна Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Хоружа Людмила Леонідівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка
Желанова Вікторія Вячеславівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка
Леонтєва Інна Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки

Протокол від 15 вересня 2021 року № 2

Завідувач кафедри *Людмила ХОРУЖА* Людмила ХОРУЖА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 011.00.02 «Педагогіка середньої освіти» *Ірина АНДРОЩУК* Ірина АНДРОЩУК

Робочу програму перевірено

«__» _____ 2021 р.

Заступник директора *Марина МАШОВЕЦЬ* Марина МАШОВЕЦЬ

Пролонговано

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «__» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Педагогіка</i>		
Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	заочна	
Вид дисципліни	нормативна	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	5/150	
Курс	1	
Семестр	1	2
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	
Обсяг кредитів	3	2
Обсяг годин, в тому числі:	90	60
Аудиторні	12	8
Модульний контроль		
Семестровий контроль		
Самостійна робота	78	52
Форма семестрового контролю	залік	залік
Форма підсумкового контролю	-	
<i>Змістовий модуль I. Тренінг професійного становлення</i>		
Загальний обсяг кредитів/годин	1/30	
Курс	1	
Семестр	1	2
Обсяг кредитів	1	-
Обсяг годин, в тому числі:	30	-
Аудиторні	4	-
Модульний контроль	-	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	26	-
Форма семестрового контролю	-	-
<i>Змістовий модуль II. Професійна етика</i>		
Загальний обсяг кредитів/годин	2/60	
Курс	1	
Семестр	1	2
Обсяг кредитів	2	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	-
Аудиторні	8	-
Модульний контроль	-	-
Семестровий контроль	залік	-
Самостійна робота	52	-
Форма семестрового контролю	залік	-
<i>Змістовий модуль III. Педагогічна майстерність</i>		
Загальний обсяг кредитів/годин	2/60	
Курс	1	
Семестр	1	2
Обсяг кредитів	-	2
Обсяг годин, в тому числі:	-	60
Аудиторні	-	8
Модульний контроль	-	-
Семестровий контроль	-	залік
Самостійна робота	-	52
Форма семестрового контролю	-	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – формування професійної компетентності вчителя для здійснення ефективної педагогічної діяльності у закладах загальної середньої освіти, створення умов для активізації процесу становлення культури професійної діяльності майбутнього педагога на основі творчої самореалізації та самовдосконалення на етичних засадах,

Завдання курсу:

- формування у студентів потреб професійного педагогічного розвитку, розуміння мети і завдань власної педагогічної діяльності;
- становлення професійних і особистісних цінностей майбутнього педагога в умовах розвитку корпоративної культури;
- усвідомлення студентами творчого характеру педагогічної праці, вимог до професійно-значущих якостей педагогічних працівників;
- формування у студентів гуманної позиції в процесі активної комунікації з різними суб'єктами педагогічної діяльності, сприяння оптимізації позитивно спрямованого педагогічного спілкування;
- формування вміння програмувати свою професійно-педагогічну поведінку в ситуації спілкування, оволодіння механізмами творчої самореалізації в професійній діяльності та шляхами професійного самовдосконалення на засадах культури;
- ознайомлення з нормами та принципами науково-професійної етики.

3. Результати навчання за дисципліною

ЗК 5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
ЗК 7	Здатність до міжособистісної взаємодії
ЗКу 12	Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і міжкультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження
СК 6	Здатність управляти стратегічним розвитком команди в педагогічній, науково-педагогічній та науковій діяльності
СКу 11	Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами, етично взаємодіяти з учасниками освітнього процесу на засадах партнерства
РН 3	Формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, вести проблемно-тематичну дискусію
РН 4	Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення результатів освітньої, професійної діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проєктів
РН 6	Розробляти та реалізовувати інноваційні й дослідницькі проєкти у сфері освіти/педагогіки та міждисциплінарного рівня із дотриманням правових, соціальних, економічних, етичних норм
РН 11	Здійснювати консультативну діяльність у сфері освітніх, педагогічних наук

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	Самостійна
Змістовий модуль I. Тренінг професійного становлення							
Проектування професійних успіхів: розвиток особистісних та професійно важливих якостей, оптимальних життєвих стратегій (соціально-педагогічний тренінг)	30			4			26
Разом	30			4			26
Змістовий модуль II. Професійна етика							
Педагогічна етика як наука про професійну етику вчителя, сукупність моральних норм поведінки	30	2		2			26
Характеристика етичних норм професійно-педагогічної поведінки вчителя	30	2		2			26
Семестровий контроль		залік					
Разом	60	4		4			52
Змістовий модуль III. Педагогічна майстерність							
Сутність педагогічної майстерності як складника педагогічної культури педагога.	15	1	1				13
Педагогічна майстерність вчителя ЗСО	15	1	1				13
Технології формування педагогічної майстерності вчителя ЗСО	30	2	2				26
Семестровий контроль		залік					
Разом	60	4	4				52
Усього	150	8	4	8			130

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Тренінг професійного становлення

Тема: Проектування професійних успіхів: розвиток особистісних та професійно важливих якостей, оптимальних життєвих стратегій (соціально-педагогічний тренінг) (4 год.)

Блок 1. Розвиток комунікативних та лідерських якостей.

Структура заняття (вправи): Знайомство, Бараняча голова, Пересядьте ті, хто..., Автопортрет, Тут і зараз, Невпевнені, впевнені та агресивні відповіді, Контакт очей, Заїграна пластинка, Впевнені інтонації, Дар переконання, Без маски. Підведення підсумків: Емоційна діагностика.

Блок 2. Розвиток емпатії та рефлексивних якостей особистості.

Структура заняття (вправи): Довіра (Сліпий і поводитир), Активне слухання, Розвиток навичок мовчазного невтручання, Техніка парафраз, Вміння вести розмову, Версійне мислення, Пояснення причин, Відкрите вираження почуттів, Рефлексія, Похвальне слово самому собі. Підведення підсумків: Емоційна діагностика.

Блок 3. Особистісний розвиток учасників тренінгу.

Структура заняття (вправи): Вікова регресія, Минуле - теперішнє - майбутнє, Проективний малюнок "Я такий(а), який(а) я є", Валіза в дорогу, Остання зустріч. Підведення підсумків: Емоційна діагностика.

Змістовий модуль II. Професійна етика

Тема 1. Педагогічна етика як наука про професійну етику вчителя, сукупність моральних норм поведінки (2 год.)

Характеристика і генезис розвитку поняття «педагогічна етика». Цілі та завдання педагогічної етики як науки про професійну поведінку вчителя. Філософські основи педагогічної етики. «Золоте» правило моралі. Основні категорії педагогічної етики. Характеристика принципів педагогічної етики.

Вимоги до професійної поведінки сучасного педагога. Особливості нормативно-рольових функцій педагогічної професії. Специфіка професійної діяльності вчителя ЗСО.

Основні поняття теми: педагогічна деонтологія, професійна поведінка вчителя, етичні норми, педагогічна етика, мораль, духовність, педагогічна культура, педагогічний такт, толерантність.

Тема 2. Характеристика етичних норм професійно-педагогічної поведінки вчителя (2 год.)

Професійні норми як історично встановлені стандарти професійної поведінки та діяльності. Гуманізм як нормативна основа педагогічної професії. Загальні, часткові та рамкові норми, норми-ідеали. Структура рамкових норм: норми-заборони, норми-права, норми-обов'язки. Конкретно-історичний характер розвитку норм професійної поведінки вчителя. Зміст основних нормативних вимог до вчителя загальноосвітньої школи та їх характеристика. Педагогічні табу у діяльності вчителя та їх характеристика.

Основні поняття теми: гуманізм, професійна норма, загальні норми, рамкові норми, часткові норми, норми-ідеали, кодекси професійної етики вчителя, педагогічні табу.

Змістовий модуль III. Педагогічна майстерність

Тема 1. Сутність педагогічної майстерності як складника педагогічної культури педагога (1 год.)

Сутність поняття педагогічна майстерність та її значення для становлення компетентного педагога. Структура педагогічної майстерності: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічні здібності, педагогічна техніка. Зміст, взаємозв'язок і взаємозумовленість складових педагогічної майстерності. Поєднання соціальної, предметної та особистісної спрямованості професійної майстерності вчителя.

Основні поняття теми: педагогічна майстерність, професійна спрямованість, педагогічні здібності, педагогічні вміння.

Тема 2. Педагогічна майстерність вчителя ЗСО (1 год.)

Особливості педагогічної майстерності вчителя ЗСО. Структура педагогічної майстерності вчителя ЗСО. Модель педагогічної майстерності сучасного вчителя ЗСО.

Основні поняття теми: педагогічна майстерність вчителя ЗСО, компоненти педагогічної майстерності вчителя ЗСО.

Тема 3. Технології формування педагогічної майстерності вчителя ЗСО (2 год.)

Технологічний підхід в організації процесу формування педагогічної майстерності вчителя ЗСО. Аналіз технологій формування педагогічної майстерності вчителя ЗСО: технологія контекстного навчання; технологія задачного навчання; технологія ігрового навчання.

Основні поняття теми: технологічний підхід, педагогічна технологія, технологія контекстного навчання, технологія задачного навчання, технологія ігрового навчання.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів заочної форм навчання

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1			2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1					2	2
Відвідування практичних занять	1	2	2	2	2		
Робота на семінарському занятті	10					2	20
Робота на практичному занятті	10	2	20	2	20		
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5
Разом		-	27	-	29	-	29
Максимальна кількість балів:		85 (*68)					
Розрахунок коефіцієнта:		0,85 (*0,68)					

*Розрахунок балів подано з урахуванням можливості студенту взяти участь в обговоренні визначених програмою питань семінарських занять з навчальної дисципліни не менше ніж 80 % із запрограмованих навчальних занять.

6.2. Завдання для самостійного опрацювання та критерії оцінювання

Змістовий модуль I. Тренінг професійного становлення

Підготувати презентацію на тему: «7 важливих звичок успішного педагога»

Змістовий модуль II. Професійна етика

Охарактеризуйте принципи педагогічної етики й аргументуйте важливість їхнього дотримання у діяльності шкільного вчителя.

Змістовий модуль III. Педагогічна майстерність

Базуючись, на моделі педагогічної майстерності майбутнього вчителя ЗСО (дивись лекцію 2), зазначте в таблиці: які з окреслених професійних якостей є уже сформованими у вас (колонка 1); які ваші особистісні якості сприяють формуванню педагогічної майстерності (колонка 2); які ваші особистісні якості перешкоджають формуванню педагогічної майстерності (колонка 3).

Сформовані у вас складники педагогічної майстерності вчителя ЗСО	Ваші особистісні якості, що сприяють формуванню педагогічної майстерності вчителя ЗСО	Ваші особистісні якості, що перешкоджають формуванню педагогічної майстерності вчителя ЗСО

Критерії оцінювання самостійної роботи		Кількість балів
1.	Своєчасність виконання роботи	1
2.	Презентація роботи (оригінальність, логіка викладу, чіткість, доказовість)	2
3.	Різноманітність використаних джерел	2

*Оцінка за виконання завдань для самостійної роботи є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Педагогіка»

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль не передбачено навчальним планом підготовки здобувачів другого

(магістерського) рівня вищої освіти заочної форми навчання.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Умови допуску: активна робота на заняттях, виконання усіх завдань до самостійної роботи.

Форма проведення: диференційований залік.

6.5. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень магістрантів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Назва модуля	Змістовий модуль I. Тренінг професійного становлення	Змістовий модуль II. Професійна етика		Змістовий модуль III. Педагогічна майстерність		
		1	1	0,5	0,5	1
Лекції (бали)	-					
Теми лекцій		Педагогічна етика як наука про професійну етику вчителя, сукупність моральних норм поведінки	Характеристика етичних норм професійно-педагогічної поведінки вчителя	Сутність педагогічної майстерності як складника педагогічної культури педагога.	Педагогічна майстерність вчителя ЗСО	Технології формування педагогічної майстерності вчителя ЗСО
Семінарські (бали)				11		11
Теми семінарських занять				Педагогічна майстерність вчителя ЗСО у світлі сучасних освітніх парадигм й наукових підходів	Аналіз технологій формування педагогічної майстерності вчителя ЗСО	
Практичні (бали)	22	22				
Теми практичних	Проектування професійних успіхів: розвиток особистісних та професійно важливих якостей, оптимальних життєвих стратегій (соціально-педагогічний тренінг)	Професійна етика як змістова основа педагогічної етики: принципи, функції, особливості. Норми поведінки вчителя у процесі взаємодії з різними суб'єктами професійної діяльності				
Самостійна робота	5	5		5		
Підсумковий контроль		Залік		Залік		

8. Рекомендовані джерела

Основна:

1. Хоружа Л.Л. Етичний розвиток педагога: навч. посіб./Л.Л.Хоружа.- К.:Академвидав,2012.-208 с.- (Серія «Альма-матер»).
2. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. А. Зязюна. –3-тє вид., допов. і переробл. – К.: СПД Богданова А.М., 2008. – 367 с.
3. Педагогічна творчість і майстерність: хрестоматія / укл. Н. В. Гузій. – К.: ІЗМН, 2000.

Додаткова:

1. Синергетика і освіта : монографія / За ред. В. Г. Кременя. – К. : Інститут обдарованої дитини, 2014. – 348 с.
2. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А.. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підр. / За ред. проф.. І.В. Зайченка. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. – 484 с.
3. Роуз Тедд. Долой среднее! Новый манифест индивидуальности / Тодд Роуз; пер. с англ. И. Ющенко.– М. : Манн, Иванов и Фербер, 2018. – 224 с.
4. Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні. Пер. з англ. М. Олійник. Львів: Літопис, 2005. 542 с.
5. Кові Стівен Р. 7 звичок надзвичайно ефективних людей. Пер. з англ. О. Любенко. 2-е вид., стер. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. – 316 с.
6. ЛеФевер Л. Искусство объяснять. Как сделать так, чтобы тебя понимали с полуслова. Перевод с англ. Г.Федотова. 4-е изд. Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2016. – 229 с.
7. Оклі Б. Навчатися вчитися. Як запустити свій мозок. Пер. з англ. А. Замоцний. – Київ.: Наш формат, 2018. – 272 с.
8. Робінсон К. Освіта проти таланту. Сила творчості. Пер. з англ. Г. Лелів. – Львів: Літопис, 2017. 256 с.
9. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. Пер. з англ. Г. Лелів. Львів: Літопис, 2018. 258 с.
10. Флоріда Р. Homo creatives. Як новий клас завойовує світ. Пер. з англ. Максим Яковлєв. Київ: Наш формат, 2018. 432 с.
11. Харарі Ю.Н. 21 урок для 21 століття. Пер. з англ. О. Демянчука. Київ: Форс Україна, 2018. 416 с.